

La cultura entre la crisi sistèmica i la necessitat de refundar les polítiques culturals

Published by [Interacció](#) [1] on 28/04/2015 - 13:22 | Last modification: 18/08/2026 - 09:26

El monogràfic de *Política y Sociedad*, coordinat per Joaquim Rius-Ulldemolins i Juan Arturo Rubio Arostegui, parteix d'un diagnòstic especialment ambiciós: **la crisi cultural oberta amb la recessió de 2008 no és només una crisi de finançament, sinó la manifestació d'una transformació més profunda de les relacions entre cultura, economia, política i societat**. La digitalització accelera aquest procés i qüestiona els models de producció, distribució i consum cultural, així com el paper tradicional de l'Estat, el mercat i els intermediaris.

La presentació dels coordinadors situa l'origen d'aquesta transformació força abans de la crisi econòmica. Des dels anys setanta, la cultura ha passat progressivament d'una posició relativament autònoma i perifèrica a ocupar una **centralitat creixent en les societats postindustrials**. Aquesta centralitat té una doble cara: la cultura adquireix més importància social i econòmica i, alhora, queda sotmesa a processos creixents de mercantilització i instrumentalització. El discurs sobre les indústries culturals i creatives li atribueix capacitat per generar desenvolupament, innovació i transformació social, mentre els sectors culturals pateixen simultàniament la reducció del finançament públic, la precarització i la crisi dels seus models tradicionals.

La cultura guanya centralitat al mateix temps que perd l'autonomia sobre la qual s'havien construït bona part de les polítiques culturals modernes.

Aquesta paradoxa estructura bona part del monogràfic. La cultura penetra en l'economia a través del disseny, la publicitat, els consums simbòlics i la construcció d'estils de vida. També els models laborals tradicionalment associats a l'activitat artística, com el treball per projectes, la flexibilitat, la creativitat o les col·laboracions temporals, s'estenen a altres sectors. La noció d'**indústries creatives** expressa aquest desplaçament: la creació deixa de definir exclusivament un camp cultural i passa a presentar-se com un factor transversal de la nova economia.

El canvi afecta directament la política cultural. El paradigma clàssic de la **democratització cultural**, basat en facilitar l'accés de la ciutadania a la cultura legitimada i protegir l'autonomia de la creació, mostra els seus límits. Els estudis de consum indiquen que l'augment de l'oferta no elimina les desigualtats socials en la participació. Alhora, perd legitimitat la idea de finançar la creació sense preguntar-se pels resultats socials de l'acció pública. D'aquí emergeixen conceptes com el **valor públic**, que desplacen l'atenció des de les necessitats internes del sistema cultural cap als efectes que les polítiques i institucions produeixen sobre la ciutadania.

Els autors situen aquí una possible refundació de la política cultural. Aquesta passaria per superar tant els paradigmes tradicionals de democratització com la instrumentalització econòmica característica de la ciutat creativa, reforçant una **governança cultural orientada al valor cultural i al valor públic, amb una ciutadania més activa i participativa**. En aquest procés, l'escala local apareix com un espai especialment rellevant per

reconstruir la legitimitat de l'acció cultural pública.

El monogràfic aborda també les noves formes de politització vinculades a la cultura digital, els béns comuns i la denominada **neobohemia creativa**. Les pràctiques culturals contemporànies poden integrar simultàniament empenedoria, flexibilitat laboral, cooperació entre iguals, activisme i formes de producció situades fora dels circuits institucionals tradicionals. Aquesta ambivalència impedeix interpretar-les simplement com una alternativa al capitalisme cultural o com una expressió seva: poden alimentar noves formes de col·lectivisme i acció política i, alhora, encaixar amb les lògiques laborals i urbanes de l'economia postfordista.

Aquesta contradicció reapareix en la **ciutat creativa**. Des dels anys vuitanta, les polítiques culturals locals han incorporat grans equipaments, esdeveniments, barris artístics i clústers culturals com a instruments de regeneració urbana i posicionament internacional. La presentació assenyala els límits d'aquest model: estandardització urbana, subordinació del valor cultural als objectius econòmics, gentrificació i aparició de grans infraestructures desconnectades del context social i cultural. El cas de València exemplifica els riscos d'una estratègia basada en grans projectes i "glòlugares", capaç d'hipotecar el desenvolupament cultural endogen.

Nota de l'editor (2026). **Llegit avui**, el monogràfic conserva interès perquè identifica molt aviat diverses tensions que continuen estructurant el debat sobre les polítiques culturals: autonomia i instrumentalització, democratització i participació, valor cultural i retorn social, desenvolupament local i competència urbana, intermediació professional i cultura digital. La seva proposta de refundació, però, queda formulada principalment com un horitzó: governança, participació i valor públic assenyalen una direcció més que no pas un model institucional concret. També és significativa la confiança dipositada en el potencial participatiu de l'entorn digital, precisament un dels àmbits que els anys posteriors obligarien a revisar davant la concentració de poder de les plataformes. Aquesta limitació no anul·la el diagnòstic. Ajuda a situar el text en un moment en què ja era evident l'esgotament d'alguns paradigmes de política cultural i encara era molt oberta la pregunta sobre què els substituïria.

Referència

Rius-Ulldemolins, J., i Rubio Arostegui, J. A. (Coord). (2015). Nuevos escenarios para la cultura. *Política y Sociedad*, 52(1).

[Consultar el document complet](#) [2]

Categories: Publicacions acadèmiques

Categories: Recursos i publicacions

Tags: polítiques culturals

Tags: governança cultural

Tags: valor públic de la cultura

Tags: estudis socials de la cultura

Tags: cultura digital

- [3]

Source URL: <https://interaccio.diba.cat/en/blogs/2015/cultura-crisi-sistemica>

Links:

[1] <https://interaccio.diba.cat/en/members/interaccio>

[2] <https://revistas.ucm.es/index.php/POSO/en/issue/view/2721>

[3] <https://interaccio.diba.cat/node/5791>